

Al 25 jaar steun als het einde nabij is

De Vrijwilligers Palliatieve Terminale Zorg in Noordoost-Fryslân (VPTZ) staan mensen al 25 jaar bij in de laatste fase van het leven. „Wy binne in ferlingstik fan 'e famylje.”

Sippie Miedema

Dokkum | Ze mogen geen medicijnen geven, ze zijn er ook niet voor het huishouden of om verzorgende taken te verrichten. Maar dát ze er zijn, is voor de familie van iemand die stervende is vaak heel belangrijk.

Ze zijn het luisterend oor, een opas, zodat de partner of kinderen zelf even kunnen slapen of naar de winkel kunnen, en voor die paar dagen of weken een extra familielid die met hen waakt, zorgt en eventueel met hen bidt.

Mieke Renzema en Gosse van der Ploeg doen het werk al twintig jaar. En Maaïke Hekstra – net als de niet bij het interview aanwezige Ankje Fokkens – zelfs al 25 jaar. Hekstra had ervaring als gezinshulp en ze had tijd over toen de jongste ook naar school ging. Ze reageerde destijds op een advertentie die de oprichters van de organisatie hadden gezet.

Na het overlijden denk ik wel eens: ik heb hier geen functie meer. Maar mensen vinden het toch fijn dat je er bént

De vrouwen hadden een tijd daarvoor een vriendin bijgestaan in de laatste fase van haar leven. Hier is behoefte aan, merkten ze en ze besloten het werk breder uit te rollen.

Dienstbaar

Van der Ploeg kwam er vijf jaar later bij. Hij kreeg wat meer tijd om handen toen zijn zonen ouder werden en het werk op de boerderij voor een deel overnamen. Voor kerk en school in Twijzelerheide deed hij altijd al dingen. „Mar ik woe my foar in gruttere groep tsjinstber meitsje.”

Hoe belangrijk de laatste levensfase was, had hij zelf al op jonge leeftijd ervaren toen zijn vader overleed. Dat hij een van de weinige mannen in het werkveld was, vond hij geen bezwaar. En zo verschillend met het werk op de boerderij is de palliatieve zorg nu ook weer niet: bij het een zorg je voor de dieren, en bij het ander voor mensen.

Renzema moet zelf lachen om de

gedachten die zij had toen ze met het werk begon. „Ik was toen net bekeerd en, zeg maar, helemaal in de gloria. Ik dacht: ik ontmoet mensen die naar de Here Jezus gaan en ga met hen in gesprek over het geloof en ga met hen bidden.”

Bij haar eerste inzet kwam ze van een koude kermis thuis, want een gesprek met de patiënt zat er niet in. De vrouw was al te ver heen, praatte niet en overleed vrij snel. „Misschien maar goed ook, want toen stond ik snel weer met beide benen op de grond.”

Het werk is er niet minder mooi van geworden. „Na het overlijden denk ik ook wel eens: ik heb hier geen functie meer, de koffie en thee is gezet, er komt visite. Maar mensen vinden het toch fijn dat je er bént.”

Als de vrijwilligers aan andere mensen vertellen over de VPTZ, denken die vaak dat het werk heel zwaar is. Maar zo ervaren de drie dat niet. „It is júst hiel tankber wurk”, vindt Van der Ploeg.

Het werk is in de loop van de tijd veranderd. Vroeger had je als vrijwilliger meer verzorgende taken. Maar een bed verschonen, doen ze meestal niet meer. Medicijnen geven ook niet.

Zo weet Van der Ploeg nog goed dat een oudere vrouw hem vroeg om morfine. Hij gaf het niet, want dat is een taak van de thuiszorg. Maar moeilijk vond hij het wel. Coördinator Ankie van der Veen: „As famylje joust ék gjin morfine.” Collega Lysbeth Vellinga vult aan: „Wy binne gjin ferlingstik fan de thússoarch, mar foar de famylje.”

Gemis

De laatste jaren is de zorg voor terminale patiënten verbeterd. Dankzij medicijnen en sedatie hoeven patiënten niet onnodig pijn te lijden, al vinden de drie vrijwilligers – die toevallig alle drie een kerkelijke achtergrond hebben – het wel eens moeilijk als er voor euthanasie is gekozen. Hekstra: „Mar dat moat ik njonken my dellizze. It is net myn beslissing en ik hoech der sels neat mei.”

De laatste jaren krijgt de organisatie steeds vaker te maken met mensen die gescheiden zijn. Vellinga: „Ik merk dat we dan foar de bern noch wichtiger binne. Lêst wiene wy by in famylje wêr't de mem gjin rol hie. Yn in soad gefallen is de partner fan de pasjint dochts de spil, mar dy wie der doe net. De bern ha doe in soad mei ús belle at se fragen hienen. Ik fûn it moai dat we der foar harren wêze koenen.”

Sinds het faillissement van Pasana is er in de regio geen hospice meer. Een groot gemis, vinden de coördinatoren en vrijwilligers. Met name voor alleenstaanden. Wel kunnen ze nu terecht in verpleeghuis de Waadwente, waar binnenkort twee palliatieve kamers worden ingericht waarmee

Coördinator Lysbeth Vellinga, vrijwilligers Gosse van der Ploeg, Maaïke Hekstra, Mieke Renzema en coördinator Anke van der Veen zetten zich in voor mensen die palliatieve zorg nodig hebben. Foto: Marchje Andringa

dan beter in deze behoefte wordt voorzien. Van der Veen: „Dan is der altyd in fersoargjende oanwêzich.”

Bekendheid

In Fryslân zijn vijf organisaties voor vrijwillige palliatieve thuiszorg en ook landelijk is er een heel netwerk. De organisaties krijgen subsidie van het rijk, hebben gezamenlijke cursussen en hebben ook afspraken op papier gezet over de taakverdeling. Die gaat soms in tegen het natuurlijke gevoel. Zo was Hekstra een keer extra vroeg naar een gezin gegaan. „Ik tocht, oars sit ik dochts thús te wachtsjen en dan kinne wy noch even prate.”

En Renzema bekent dat ze, alhoewel

Het ontbreken van een hospice is een groot gemis in de regio

wel het tegen de afspraken in is, ook wel eens de was ophangt. Heel begrijpelijk, vindt ook Vellinga. „Allinnich is it probleem dat de latte foar oare frijwilligers sa hieltyd heger komt te lizzen.”

Vandaar ook dat ze toch maar de

thuiszorg laten komen, als er verzorgende taken zijn, terwijl ze dit zelf ook zouden kunnen doen. Ook houden ze bewust geen contact na de begrafenis of crematie. „Wy komme te kondolearjen en yn prinsipe is it dan dien.” Het zou geen doen zijn om overall langs te blijven komen, al zou je dat soms wel willen.

Hoewel de organisatie al 25 jaar bestaat, is de bekendheid niet groot. Dat is jammer, want daardoor belt de familie meestal pas als ze al op de tenen lopen en de thuiszorg constateert dat het zo niet verder kan. „In ferstjerren is in grut barren: psychysk, fysyk en ek familiêr. En ek as immen ferstoarn is, komt der noch sa'n soad op dy ôf.”